

מדינת ישראל
הכנסת

פרוטוקול מספר 16/ב'
מישיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', ד' אדר א' תשי"ז - 5.2.57
בשעה 08.45

משתתפים:

- י. ריפתין - היו"ר
- מ. ארם
- ד. בר-רב-האי
- ד. הכהן
- ת. טובי
- י. ישעיהו
- ח. לנדאו
- ח. מגורי-כהן
- ח. סלח סלימאן
- א. עבאס
- ש. שורש

מזמנים:

- שר הפנים י. בר-יהודה
- טר אברזי - מסדר הפנים

סדר-היום:

דיון בסקירת שר הפנים על מדיניות
התיחום של הגבולות-המוניציפליים.

היו"ר י. ריפתין:

פותח את הישיבה.

לאור סקירתו של השר ודבריו על הקשיים
בחלוקה למחוזות - האם יש צורך בכלל בגבולות של המינהל המחוזי
ובמחוזות?

שר הפנים:

החלוקה למחוזות אין לה קשר עם גבולות
מוניציפליים אלא זוהי חלוקה אדמיניסטרטיבית
עבור כל משרדי הממשלה.

היו"ר י. ריפתין:

ארצנו ארץ קטנה. ברור שיש צורך ברשויות
מוניציפליות, אבל האם יש צורך בחלוקה
נוספת? מתוך דבריו של השר קיבלתי רושם שלא ברור אם יש צורך -
בתנאים הגיאוגרפיים של מדינת-ישראל - בחלוקה מורכבת כזאת של
הטפה. עכ"פ, אקבל את דעתו של השר לגבי כל צורה של בירור העניין,
אבל הייתי מבקש לדון בעניין זה.

שר הפנים:

מינהל המחוז וסמכויותיו הוא בעיה מכובדת
מאד, ואנו מכינים עכשיו שינוי בעניין זה,
אבל אין הסאלה הזאת קטורה בנושא לעליו אנו דנים.

הצו"ר י. ריפתין:

סמענו לאחרונה על ויכוחים חריפים בין אי-
אלו רשויות מקומיות ובין מסדר הפנים בשאלת
הגבולות המוניציפליים. לוועדה הגיעו תלונות בעניין קרית-עמל
וקרית-בנימין. אני מניח שיש מקומות שהויכוח לגביהם לא הגיע כלל
לאזני הוועדה.

סדר הפנים:

ברגע שהוועדה תתחיל לטפל בפרטי העניינים הללו,
כל מקום ומקום יפנה אליה בתלונה.

היור' י. ריפתין:

האם לא נכון יהיה שעל-יד המועצה המוניציפלית
שמונתה ע"י סדר הפנים תהיה ועדת-ערעור נבחרת
ע"י המועצה, שתפסוק במקרה של חילוקי-דעות כאלה? קרית-בנימין, למשל,
כנראה מטובעת עתה סמוציאיים מרשותה בסרירות את ביהח"ר לדשנים חיסיים
ועי"כ סחריבים אותה. מדוע לא לתת במקרה כזה אפשרות של ערעור בפני
גוף שאינו מבצע, מורכב מאנשי ציבור ובהסכמתו של סדר הפנים? אינני
חושב שפרוצידורה כזאת תהיה פוגעת במסכות-הפעולה של הסדר. גוף כזה
יכול להחליט באופן אובייקטיבי, והסרירות סביב העניין לא היתה מפנית
דוקא כלפי מסדר הפנים.

מתוך סקירתו של הסדר לא ברור לי מהי ההצעה
המטטית שמציעים עבור קרית-בנימין.

סדר הפנים:

על עניינים קונקרטיים אינני טוכן להסיב כרגע.

היור' י. ריפתין:

לאחר שהסדר הסביר בסקירתו את ענין קרית-בנימין,
אינני רואה מקום לפסול את שאלתי זנו. אני מבין
סמוסכם בין הסדר ובין קרית-בנימין שאם מוציאים מהם את האדמות
החקלאיות ואת ביהח"ר, אין בסיס לקיומה של המועצה כמועצה. מה מציעים
במקום זה? האם מוצע בסיס אחר או איחוד אחר?

בהזדמנות זו רציתי לשאול מדוע אין הצעות לאחד
מועצות שכנות בסביבת המפרץ? למשל: מועצות כמו קרית-ים, קרית-
מוצקין, קרית-ביאליק - האם יש תכנון מטטי לגבי מקומות כאלה? האם יש
תכנית יותר שלמה של איחוד, תכנית עקבית, ואם כן - מהי? לפני שנים
היה רעיון של עיר-מפדץ. האם עדיין יש מטטה כזאת, ומה מטבה, ואולי
יש מטטה דומה במקומות אחרים?

לא שוכנעתי מהסברתו של הסדר לגבי קרית-עמל
וענין תורת-הסלבים. אם ההצעה לאחד את קרית-עמל, אלרואי וטבעון נכונה
וצודקת ביסודה - מדוע צריך לדחות את ענין האיחוד עם טבעון לסלב אחר?
האם הנסיון של איחוד ראשוני של קרית-עמל עם מעברותיה הוא נסיון של
שבועות מטטים? ייתכן שהחלטתו של הסדר יש לה טעמים הסטוריים וכדומה.
אגל לגופו של ענין נראה לי שעמדתם של אנשי המקום בענין זה מתקבלת
בהחלט על הדעת: לבצע את האיחוד בבת-אחת ולא להכניס ערבוביה בענין.

שאלה נוספת שהסדר נגע בה אגב-אורחא אבל מתוך
הדגמה רבה: שאלת העיירות. הסדר הדגיש את בעיית התיאום בין התכנון,
שאלת הפרנסה וכו'. אני הייתי מציע שהוועדה תקיים דיון בפרד בשאלת
העיירות, על יסוד הפתיחה שהטטיע סדר הפנים. אולי כדאי גם להזמין לדיון
זה סרים אחרים הנוגעים בדבר, סרים סדר הפנים יחליט להזמיןם.

סדר הפנים:

הסרים הנוגעים בדבר הם סרי המסחר-והתעסיה,
העבודה, האוצר, ואולי גם מחלקת ההתישבות של
הסוכנות.

ח. סגור-כהן:

שמענו את דבריו של סדר הפנים על תכנון הגבולות
ועל האדמיניסטרציה. הכוונה בכל המדיניות כפי
שהסביר הסדר היא לסטור על אדמות חקלאיות. אינני יודע אם הדבר חל רק
על מקומות חדשים. יש ערים רבות שיש בטטח שיפוטן מטטים חקלאיים, ואין
יכולים לכפות על המעבדים להפוך אותן ל"פיקים". לעומת זאת, אם יאפשרו
לאנשים כאלה למכור את האדמה החקלאית שיש להם בעיר, יוכלו בעד סכום
זה לקנות מטח הרבה יותר גדול לעיבוד חקלאי במקום אחר. צריך לסקול
אפוא גם דבר זה.

מדברים אצלנו הרבה על תכנון, אבל תכנון אין.
קרית-בנימין היא הדוגמה לכך, וייתכן שיש עוד דוגמאות שאיננו יודעים
עליהן. קרית-בנימין לא הכריחה אף אחד להפוך מטח חקלאי לשטח סגורים.
אבל במקרה שהסביבה תפתח ותעסיה תזרום למקום - זוהי אפשרות-הקיום
היחידה של המקום הזה. מה גם שאף אחת מטטי המועצות הנוגעות בדבר אינה
מטטימה לאיחוד, וצריך יהיה להכריח את סתיהן, ובינתלים לוקחים מהן
מטח שעליו היה קיומן.

אבל אתה מטכנים שצריך היה לצרף את השטח
החקלאי שבין ביהח"ר וקרית-בנימין למועצה
האזורית?

שר הפנים:

בהרבה עיריות יש שטחים חקלאיים הנמצאים תחת
שיפוט של העיר.

ח. סגורי-כהן:

אבל לא שטח המתושבץ לישוב אחר הנמצא במועצה
האזורית.

שר הפנים:

התישבון הזה לא היה קיים קודם. אין קרית-
בנימין הורשת לצרף אליה שטח שלא היה שייך
לה, אלא להסאיר בידה שטחים שהיו שייכים לה כל הזמן.

ח. סגורי-כהן:

שר הפנים:
למסדר הפנים אין שום שייכות לקביעת התישבון,
ואין אפילו בא-כח של מסדר הפנים מסתף
בוועדת התישבון. את התישבון קובעים מסדר החקלאות מצד אחד
וטחלקת ההתישבות של הטוכנות והקהל"ל מצד שני, לפי מספר היחידות
בכל מקום עם מספר מסויים של דונמים לכל מספחה. בתכנון של מסדר
הפנים יש כלל אחד שהוא חוק-בל-יעבור: לא קביעת הגבולות
האדמיניסטרטיביים תקבע את התישבון ההתישבותי, אלא להיפך, אחרי
שתישבנו את השטח וקבעו מהי האדמה השייכת ליחידה מוניציפלית
כלשהי בתוך המועצה האזורית - לפי זה קובע אני מה ייכנס לתחום
שיפוט של המועצה האזורית ומה ישאר מחוצה לה. אדמה שאיננה
בתישבון המועצה האזורית יכולה להיכנס אליה רק עפ"י החלטה מיוחדת.

ח. סגורי-כהן:

אבל גם אם כך, כשראה השר שיש מלחמה על
הגבולות והשטח היה קודם בתחום שיפוט של
קרית-בנימין, אולי היה יכול להסכים עם המועצה שהשטח היה
נשאר בשיפוט הקריות. כי אחרת יוצא שמקצבים באפשרות התפתחות של
קרית-בנימין. הם נכנסו להתחייבויות גדולות, וכפר-אתא לא תוכל
לשאת עמה בהתחייבויות אלו. בינתיים מקטין הדבר את הכנסתם ומכניסם
לסבך כספי גדול מאד.

לשאלת העיריות: - נאמר כאן שהוקמו עיריות,
ומסדרים שונים חייבים בהחזקתן. העיריות הללו - כפי שנראה לי -
הוקמו מתוך חוסר כל אפשרות של התישבות. מאחר שהפכו את המעברה
לישוב עירוני, קבעו שם עיר במקום לתת למקום תקציב התישבותי
שאיננו. אבל עיר אינה נבנית על סמך מה שקובעים, אלא צריך שיהיה
תכנון לפחות עבור האוכלוסיה שמעלים שם מלכתחילה, כדי שאנשים
יראו שיש להם שם עתיד. בינתיים מתקיימים האנשים על עבודות-חוץ
בטביבה, בעיקר בחקלאות, ובחקלאות הרי יש עונות מתות בסך
2-3 חדשים בשנה. כשערכה ועדת החינוך והתרבות ביקור במקום,
חסבנו שהדרישות הראשונות שיעמידו לפני הוועדה יהיו דרישות בסטח
החינוך, אבל דרישתם היחידה היתה לחסם. האנשים שם טוענים שמביאים
לעיריה בעלי-סקצוע מהחוץ: עובדי סרפאה, צרכניה וכו', בטעה שיש
אנשים שבין אנשי המקום הבקיאים בעבודות אלו.

אם עיריות כאלו נמצאות בטביבה של טוטביים או
קיבוצים, אינני יודע כיצד תוכלנה להתפתח, בפרט כשהוחלט שלא
להקים עיריות על אדמה חקלאית. השאלה איננה רק אם יש שטח להקטת
עיריה, אלא אם יש גם בתוניה להקים אותה. כיום איננו רואים כל
תכנון שיבטיח קיום לאנשי העיריות.

אני חושב שעיריות אלו אינן צריכות להיות
בנויות מעור אחד. סיזוג העליות תהיה בו תועלת רבה גם כאן, בייחוד
עם העליות האחרונות שאירופה. כי כיום אין בעיריות הללו שום דמות
מוניציפלית ואין מי שינהל את העניינים במקום. רופאים ובעלי סקצוע
מהעליות האירופיות לא ילכו לסקנות כאלה אם לא יבטיחו להם שם
אמצעי קיום ואפשרויות-קיום. יש, למשל, הבדל עצום בין גת ובין
אפקים, עזתה או שדרות. בגת אתה רואה עתיד. אתה רואה שם בנייני
תעסיה, רכבת וכו'. ואתה יודע שאנשים לא יברחו מסם גם אם יסבלו
צפת. הייתי רוצה לסמוע אפוא מהו מסדר על תכנון העיריות הללו.

ישיבת ועדת הפנים
5.2.57

ח. לנדאו:

בהרצאתו עמד היר בעיקר על שתי בעיות: על איחוד יחידות קטנות ליחידות יותר גדולות וטרנזיזציות, ועל גבולות הסועצות האזוריות על רקע הסתייכותם לסחוזות, וכדוגמא הביא את אזור נהלל-קיסון.

אני חושב שישוד הצרה הוא בחוסר התכנון הפיזי של הארץ. אילו תוכננו דברים אלה מראש, הדבר לא היה קורה. כי כיום סתכונים איחוד של ישוב ותיק ומבוטט יותר עם ישוב חדש שכוסרו הארגוני והאדמיניסטרטיבי לקוי יותר וגם אמצעיו לתן שירותים קטנים יותר. דבר זה צריך היה, לדעתי, לעשות מראש. במקום זה נתנו לדברים לבוע כפי שבעו, וכעבור שנים רואים את הצרה, ובכונן שיש לפתור את הבעיה.

כטובן, מבחינה תיאורטית נכונה ההנחה שאת הנחשלים יש לצרף לחזקים ולוותיקים. יש לדחות כטובן בשתי ידיים את גיסת הוותיקים מבחינת הצבע. ובשטח זה לא צריך להיות כל ויכוח. יש לגנות גיטה זו ולעקור את הנגע.

אילו תוכננו מראש מעברות וישובי-עולים קרוב לנקודה חזקה יותר, ואילו לא היו מצבחים אותם לנפסם מבחינת חייהם האדמיניסטרטיביים העצמאיים תקופה מסוימת יתר על המידה, עד להפצע יעלה טוגלה, ואז לצרפם - היה הטוב כיום טובה לחלוטין. צריך היה להתחיל, מיד עם עליית המקורות הללו, במתן שירותים למקום בעזרת הטמסלה, וצריך היה ללכת בגיטה של אבולוציה, להכניסם בהדרגה לתוך ישוב ותיק. מתן השירותים היה מתפתח אז לאט-לאט והתוטבים היו טובנים לנשיאה בעול בהדרגה, עול שלא היו רגילים בו קודם.

האיחוד הוא בלי-ספק כנראה, כלי אחרת נעמוד להבא בטוב גרוע פי כמה. כי אז ייווצרו בארץ שני עמים, האחד עשיר והשני סתלבט בבעיות-יטוד. השאלה היא אם העניינים הללו ניתנים להיות מוסדרים ע"י צו סגובה, ומהי הדרך לפתרון? אם נעשה זאת ע"י צו סגובה, ניכנס לסורה של סריבות, ואז תטבול גם האדמיניסטרציה של המקום החזק, ואיבני יודע אם דבר זה כדאי.

אני הייתי מציע ללכת בשטח זה בהדרגה. קודם לנסות להטיל איחוד של שירותים מסויימים, לא להתחיל מיד בהרכבת מקומות באופן סלאכותי. מראש וראשונה יש להתחיל באיחוד שירותי החינוך. לגבי העולים החדשים אני חושב שזהו השירות המכריע. והרי הטמסלה היא המסלמת את מסכורת הטורים וכל הבעיות שהיו בעבר על רקע החינוך היו בשטח של עזרת הטמסלה, כי גם הכספים סמוציה העיריה לצרכי החינוך ניתנים לה כהלואה ע"י הטמסלה.

במקום שאין אפשרות לסכנע את שני המקומות לאיחוד סלאכותי - הבה וננסה לסכנע אותן לאיחוד שירותים. ברוב השירותים המפתח מבחינת סיטונם הוא בידי הטמסלה, והיא יכולה לעשות כאן רבות.

בדרך זו צריך להתקדם בשטח אספקת המים, החזקת שירותי נקיון, בריאות וכו'. אם נצליח להפעיל שטח מסותף אחד בדרך זו - פתרנו את הלאה, כי האנשים יראו שהדבר ייתכן. והרי כבר נעשה צעד דומה של איחוד שירותים. בסרון, אם כי כאן המדובר ביטובים ותיקים. אבל צריך ללכת בדרך זו גם במקומות מעורבים, ותיקים וחדשים.

לגבי הסחוזות וגבולות: - קנה-המידה של איחוד הגבולות צריך להיות הנוחות האדמיניסטרטיבית לא של השלטון המרכזי אלא של דרי הסחוזות. מבחינת תכנון פיזי של הארץ, האם יש תכנית-מתאר לארץ או אינן? אם יש - אני סביח שהיא נעטתה עפ"י העקרון של נוחות האזרח ולא השלטון המרכזי. לדעתי תכנון כזה של הסחוזות הוא מהדברים הקלים ביותר לפתרון. אם יש צורך לחתוך במקום כלשהו - צריך לעשות זאת.

סר הפנים:

כך עושים.

ח. לנדאו:

בשטח זה הדברים לדעתי פשוטים מאוד ולא היה צריך לחכות עד היום. מדוע צריך היה לבסוע במסך סטובה שנים סיגור לעפולה במקום לחיפה?

א.ג.

ח. לנדמן: ולגבי התישבות - שמעתי שהוא נעשה ע"י מחלקת ההתישבות של הסוכנות ומשרד החקלאות, כמפורד הפנים מינו מהורה כל גורם. לדעתי דבר זה רע מאד. אני מקבל את ההנחה שבטוח זה האינטרס החקלאי צריך להיות המכריע, אבל יכולות באמת להיווצר אנומליות המסכנות טוענות קיימות. איבט יכולים לרחוץ את כפיכם ולומר: לא אנו מטפלים בדבר, ובייחוד כשהמדובר בתישבות של מקומות ותיקים, הפוגעים בעצם קיומה של טוענה קיימת. אני חושב שאין בכך כל הצדקה, ומשרד הפנים חייב שתהיה לו אפשרות של התערבות.

י. יעריהו: מאז קום הסדינה אנו חיים במעין שטפון בענין זה, והרבה דברים נעשו סמט סן היד אל הפה, ולא הכל יכול היה להיות מתוכנן.

אבל נשאלת השאלה לגבי כושר-קיומן של היחידות המוניציפליות שאנו מקימים בארץ. היות והענין נובע רובו ככולו לישובים חדשים, שאלת כושר-קיומם העצמאי היא שאלה נכבדה וצריכה להיות לה השפעה לגבי כל סדינות המיחוס. אפשר לקבוע סדינות מיחוס לפי עקרונות הגיוניים של שטח ורציפות, אבל אז יכול לקרות שלמקום מסויים לא תהיה עוד זכות-קיום ויכולת-קיום מצד עצמו. כיצד חושב השר למצוא את הפתרון לשאלה זו? אני כשלעצמי מתחבט בעיה. אינני מסהר להסכים לסיפוח המקומות החדשים למקומות ותיקים, כי אז הם מאבדים כל אפשרות של התפתחות עצמית מסשית מתוך חיוב עצמם, והם נעשים תלויים במקום הוותיק. יחד עם זאת, אינני מקבל את הגישה ההפוכה, שלא לתת להם כלום ולהעמידם ברשות עצמם מיד מן היום הראשון. למשל, אינני טבין עד היום את ההגיון שבהקמת הטוענה העצמאית מור-יהודה, בין ת"א ור"ג. אינני יודע אם מקום כזה יכול להתקיים בכוחות עצמו כשסביב לו יש יחידות מוניציפליות היכולות לקבל את המקום ולהועיל לו הרבה יותר משהוא יכול להועיל לעצמו.

אולי כדאי ששר הפנים ימצא צורה-ביניים מוניציפלי-פלית למקומות כאלה, שלא לראותם מיד מן היום הראשון כבוגרים מבחינה מוניציפלית. כשם שיש צורה של עיריה, טוענה מקומית וטוענה אזורית, אולי יש מקום לצורה חדשה, ארעית, עד שהמקום יגיע לבגרות מבחינת יכולתו העצמאית ואז ייכנס לאחת הסתכנות הקיימות. דבר זה מתחייב מתוך הסברים הבלתי-פוסקים באותם מקומות שלכאורה יש בהם טוענה מקומית ולטענה אין המקום עומד על רגליו. אולי יש בחוק גם נתונים להקמת טוג חדש כזה של שלטון מקומי. עכ"פ, הייתי שמח מאד לשמוע על כך. עד כמה שאני יודע, ההתלבטות של מינהל מחוז כיום דבה מאד. מצד אחד הוא חייב לנהוג לפי החלטות הטוענה המקומית, ומצד שני אין לטוענה כזאת כושר להחליט כראוי, ולפעמים בעניינים חיוניים מאד, כפי שראינו בענין השמירה. מולי אפשר היה להקים טוענה אזורית לא רק לישובים חקלאיים אלא גם לישובים עירוניים מסוג מסויים, עם טוענה-גג, אפילו ללא רציפות טריטוריאלית, ולהכין לכך בסיס חוקי, כדי שניהול העניינים יהיה כסדרו בסשן מספר שנים עד שהישובים הללו יגיעו לבגרות מוניציפלית.

בענין יציב וקדימה, למשל, לא שוכנעתי מהניסוקים שהביא השר. ייתכן שיש עוד ניסוק לסרב לאיחוד, אבל הניסוק הזה אינו מסבוע. כי העובדה שיש לטוענה המקומית קדימה חובות לא צריכה להיות קובעת בהפיכת השיכון החדש של העולים החדשים לרשות מוניציפלית עצמאית. כשם שלא שוכנעתי בשעתו בענין תל-טונד, כשהפרידו את השכונות של העליה החדשה והכריחו אותם להיות טוענה מקומית עצמאית. דבר זה עומד בניגוד לעקרונות היסוד שהשר עמד עליהם.

ש. שורט: לי ברור שהסדינות המוניציפלית לא יכולה לקבוע לעצמה קווים טופיים אלא עשויה - בתנאי ההתפתחות בסדינתנו - להסתנות, והיא צריכה לענות יותר לשאלות-השעה, מתוך הנחה שיחולו בה שינויים עם ההתפתחות שחלה, גם מבחינת היישוב וגם מבחינת ההתאזרחות של האוכלוסיה. אני מקבל את גישתו היסודית של השר ללכת עד כמה שאפשר בקו של מיזוג ישוב ותיק וישוב חדש, כמו בענין קריית-עמל וטבעון. ידוע שיש בסדינה אזרחים הרוצים להקל על עצמם ולהתבדל מאחרים מבחינה מוניציפלית, אבל אין להרשות להם זאת.

ישיבת ועדת הפנים
5.2.57

ס. שורט:

דובר כאן על המינהל המחוזי והקשר שלו עם הרשויות המקומיות. אני חושב שאין להעלות על הדעת קשר יסיר בין הרשויות המקומיות והמרכז. מבלי להיכנס לאספקטים האחרים של מינהל המחוז, אני חושב שטבחינה זו בלבד צריך לחזק ולטפח אותו.

יש מועצות אזוריות קטנות מאד שאינן מצדיקות את קיומן, ופעולתן לא תוכל לסדר כראוי את התושבים. ואתן שתי דוגמאות: נעמן וזבולון. אלו הן שתי מועצות אזוריות קטנות, ואינני יודע מהי הסיבה שלא ליצור מהן מועצה אזורית אחת גדולה. אנו רואים שהמועצות האזוריות הגדולות הן עפ"ר גם בעלות-היכולת והמזכירות ביותר, ואילו המועצות הקטנות נידונות מראש לפעולה מצומצמת. או, למשל, המועצות של השרון-הצפוני והדר-השרון. דוגמה נוספת: אלקוט וטעונה. אם לא מוקטת מועצה אזורית בגלל חוסר יכולת פנימית להתארגן, והכוונה היא כנראה להקים עם מועצה אזורית בפני עצמה. מאחר שאין אפשרות להקים מועצה אזורית שחמסת היטובים החלטים הללו, צריך לצרפם ליטובים קרובים ביותר.

סר הפנים:

דיברתי על חמסת היטובים הללו בגליל, אבל אין שם שום יטובים קרובים שאפשר לצרפם אליהם.

ס. שורט:

אין עצה אחרת אלא לצרפם ליטובים הקרובים ביותר גם אם אין הם קרובים כל עיקר, ביחוד כשהמדובר הוא בתקופת-כעבר למסך מספר שנים. צריך להיות אימוץ מצד מועצה אזורית של מקומות כאלה.

הסר דיבר על התפתחות כאשר ישוב בתחומי מועצה אזורית בגר עד כדי עזיבה. ביטובים חקלאיים קיימת מוגטה להקים את המפעלים האזוריים המסותפים בעיירה סמוכה. כסקמה בעיירה כזאת מועצה מקומית, יוצאים המפעלים מתחום ההספקה של המועצה האזורית שהקימה אותם. בדבריו לא הציע הסר פתרון, ואני יודע שיטובים קרובים מתלבטים בבעיה. אינני יודע בדיוק מה צריך להיות הפתרון, אולי בדרך של הסכם בין המועצה המקומית החדשה ובין המועצה האזורית לפיו יהיה מסל טוביציפלי מסותף לגבי האובייקטים הללו במסך תקופה של 20 שנה.

ח. לנדאו:

אינני יודע מהו הפחד אם מועצה אזורית מקימה מפעל מסויים בשטח הסיפוט של מועצה מקומית אחרת.

סר הפנים:

הבעיה איננה של שטח הסיפוט אלא של הבעלות.

ס. שורט:

המפעל רסום על שם המועצה האזורית. אינני יודע כיצד קובע החוק בעניין נכסים של רשות אחת הנמצאים בתוך רשות אחרת. תיתכן אולי מדיניות-מטיית מיוחדת לגבי מפעלים כאלה. עכ"פ, יש להבטיח את זכותה של המועצה האזורית במקרים כגון אלו.

אני רוצה להפנות את תשומת-לבו של הסר לתקלה נוספת: יש, למשל, מצב של ישוב בעל התפתחות עירונית בתחומי מועצה אזורית, וצריך לתת לו סטטוס מיוחד אך לא עצמאות, כדי שיסאף בתוך המועצה האזורית עם מינהל עצמי מסויים לעניינים מסויימים. למשל: ישוב קטן שסמו רמת-ישי הנמצא במועצה האזורית הקיסון. אין טעם להקים עבור ישוב זה מועצה מקומית. מה שנוגע להתפתחות-הנוף צריך שיפעל במסגרת המועצה האזורית. אבל בפנים צריך שיהיה לו סטטוס מיוחד, ועד-מקומי בעל תוקף מוכר לגבות מסים, עם ביקורת על תקציבו וכו'. ואני מדגיש: כוונתי לסטטוס-מעבר. במסך הזמן יהיה ליטובים הללו סטטוס טוביציפלי טובי.

סר הפנים:

כל אותן סמכויות פנימיות שהזכרת קיימות לכל ועד מקומי.

ישיבת ועדת הפנים
5.2.57

ו. שורה: לדבריו של חבר הכנסת לנדאו: לי ברור שהעמדה שנקט מסדר הפנים לגבי התיסבון צודקת. אין הוא צריך להתערב בתיסבון הקרקעי-התיסבון. כי הסגרת הסוביציפליית באה לאחר התכנון התיסבון. רק בסנים האחרונות נעשתה פעולה של הסלמת קרקעות והסדר קרקעי יסודי, דבר שהקק"ל לא יכלה לעשות קודם, וזהו ענינם של המוסדות הטייטביים, אם כי סר הפנים צריך שתהיה לו אפשרות להעיר אם יש לו מה להעיר. אבל ההסדר כפי שקיים היום הוא סדר טוב, ולא שמעתי על תקלות בענין זה.

ח. טגורי-כהן: למשל: קרית-בניסין.

א. עבאם: את המנסה שקבע לו מסדר הפנים לצמצם ולאחד אני רואה כהכרחית. אבל רציתי להתעכב על נקודה אחת שיש הכרח שוועדת הפנים תתן את דעתה עליה: תכנון העיירות. אני רואה בכך דבר העלוי להציעדנו לקאת יצירת מסגרות של יוצאי ארצות שונות, ובכך טוונה סכנה חברתית סמדרגה ראשונה. טטום כך הייתי מקבל ברצון את הפגסת המסרדים הסונים הנוגעים בדבר. אני חושב שצריך אפילו להכריח את מחלקות התיסבון והקליטה של הסוכנות, ואף את מסרדי המטסלה, לנהוג בדרך של הקטת עיירות מעורבות ולא כאלו המורכבות מחלק אחד של האוכלוסיה בלבד.

למסל: אור-יהודה. לפי דעתי אור-יהודה לא היתה צריכה להיות מועצה מקומית עצמאית. צריך להכריח את ר'ג או מועצה אחרת לקבל אותם.

קר הפנים: אין כל צורך להכריח טום מועצה, אבל הדבר אינו פסוט.

א. עבאם: ר'ג מסוגלת לתת למקום שירותי חינוך, סעד וכו' הרבה יותר טובים מסטסוגל לכך המקום עצמו. אני זוכר את התקופה כשחלק אחד של הרצליה לא רצה להתאחד עם חלק אחר, מפני שבאותו חלק אחר היתה מעברה עם שיכון עולים וכו'. לדעתי רצוי שמסרד הפנים יכפה איחוד כזה.

למסל: נסיעה של חצי-שעה יש מחיפה לקרית-ים. לסני מקומות אלה יש מועצת-פועלים אחת, לסכת-עבודה אחת ועוד. מדוע לא יכולה להיות להם גם עיריה אחת, כולל גם טירה?

אני חוזר אפוא ואומר: עלינו לקיים דיון בבעיית העיירות על-טנת להבהיר את עמדתנו בנידון.

ד. הכהן: אני מעריך שאד את הרצאתו של הסר וחדירתו לטבך העניינים, כי הוועדה יכולה רק לנגוע בענין זה בקצה-המזלג טטום שהענין דורש ידיעה מקצועית והוא כרוך בפרטים רבים.

הייתי מציע שלא למהר ולגבס מועצות מקומיות ונאזורים בהווי-חיינו. אילו יכולנו לגבס את יסובי-העולים בצורה דראסטית, כפי שעושים בטין או ברוסיה, היה הדבר טובה, אבל אין אנו יכולים לנהוג כך. הרבה מדברים בכנסת על בתיים ריקים ביסובי-העולים. אנו בונים - אבל האנשים חפסיים לנוע ואין אנו יכולים להעביר אוכלוסיה עפ"י צו מגבנה טטום למקום כפי שעושים למסל בטייבר. אני מתפלא לעתים כיצד עדיין קיים במדינתנו מקום כמו תל-ירוחם ואנשים עדיין יושבים טם ואינם עוברים לתל-הגלב.

מוטב אפוא לא לגבס אצלנו דבריהם קבועים כאלה, ומוטב לעשות זאת בכוח אדמיניסטרציה מגבוה, בקצת פחות דימוקרטיה, עד שנחנך פקידות טובה שתנהל עיריה או עיר.

ד. הכהן:

יש געיות אזלנו כמו זו של טבעון. אני מציע
לטר שיחשוב בענינים מסוג זה ברוח הצעת, שאיננה הצעה סקורית כל
עיקר. אני מטובע לעבד נבעו החלטות לפעמים טעמים פוליטיים-ספגתיים.
טוב היה אילו היו בעיות כאלו נקבעות ע"י שופט בעל סמכות. מוטב
שהשופט - הרגיל לטוע עדים סותרים ולהסיק מסקנות - ימצא את המוצא
גם טטבך כזה. אז תהיה גם הרגשה שהסדיניות אינה נקבעת עפ"י טעמים
פוליטיים. ואני בזכר עכשיו במקרה מטויים טבו התנהלו הענינים עפ"י
קווים ספגתיים ברורים, והחברים יודעים למה כוונתי.

הייתי מציע לטר שיטפל באופן דינאמי בבעיה של
סינוי ערכים בכפרים הערביים היטבים. הגיע הזמן ללכת לכפר הערבי
היטב, הקיים זה מאות שנים, ולחסל אותו לחלוטין ולבנות אותו מחדש.
וכוונתי לכפרים מבוטטי מבחינה כלכלית העשויים לקלוט מחסבה חדשה,
קטה לקבוע את כל תכנון-הערים שלנו עם סירותי הבריאות, החינוך וכו',
בכפרים הערביים היטבים שאין בהם רחובות וכדומה. אני מציע לעשות
התחלה זו בכפר אחד, לקחת את האנשים הנאורים בו ולהטביר להם סכדאי
לזנוח את בתי הכפר היטבים ולבנותם מחדש במקום סטוב. אני זוכר את
הכפר רנה אשר נהרס בעת דעידת-אדמה ובאו גופים ציבוריים ופילנטרופיים,
וגם הסטסלה עזה, ובנו אותו מחדש. הכפר הרויח רבות טזה. לכפרים
שלונו יש גיטה חדשה לכפריהם. יש להם אמצעים כספיים לבנות את הכפרים
הללו מחדש, עם תכנון-ערים סודרני וכו', ויש לכך די גבעות טטביב.
יש כיום למעלה ממאה כפרים ערביים בטדינה, ואני יודע טזהו תהליך שלא
ביום אחד ייעטה. אבל טוב אילו היתה יזמה כזאת יוצאת מחוגים של חברי
כנסת ובעידוד סטרד הפנים.

ט. טלימאן:

התקציב למיסון פעולותיהן של המועצות הסקורטיות
והאזוריות צריך להיקבע ע"י המועצות, ובמידה
שיהיה גרעון בתקציב - הוא יכוסה ע"י טטים שייקבעו ע"י המועצות
עצמן. לדעתי יש לצרף יטובים חדשים למועצות קיימות באורח זמני, עד
שילמדו את הענינים הסוניציפליים והסטסלה תדריך אותם כדי שיוכלו
להגיע לסטטוס סוניציפלי עצמאי.

אטר לפיתוח הכפר הערבי - אני בעד יזמה מצד
הסטסלה, וכבקט שהדבר ייעטה צעד-צעד ביטובים אלה.

ת. טובי:

הטר בהרצאתו התעלב בקצרה על כמה מהמועצות
הערביות. אינני חוטב טבמסגרת הרצאתו של הטר
אפטר לדון על הבעיות הללו. רצוי שהוועדה תטפע באחת מיטיבותיה
הקרובות על הבעיות הסוניציפליות של היטובים הערביים ועל הבעיות
הסקורטיות במועצות הסקורטיות הערביות. אני חוטב שהכרחי דיון כזה לאור
המצב הדורט הרבה סיפול ודאגה בקרב היטובים הערביים.

עד כמה שהטר נגע בטאלה זו - הוא אטר טאחד
הקטיים טהט טשלה נתקלת בהם בהקמת מועצות ערביות חדשות הוא הסכטורכים
הטטפחתיים בתוך הכפרים הערביים.

טר הפנים:

זהו רק אחד מהגורמים.

ת. טובי:

יש לי רוטט שיותר מדי סתרצים את חוסר-הטאטצים
להקמת מועצות סקורטיות ואת הקטיים שמתלבטות בהם
המועצות הקיימות בענין זה של טכטוכים טטפחתיים. הרי בכל זאת, למרות
טבכפרים הערביים גרים התוטבים בבתי סח"כ הכהן הציע לבנות אותם
מחדש, חל גם בהם סינוי-טחטבה כלסה. האנטיים איננו חיים בטטטליות טבה
חיו בימי הטלטון התורכי או אף בימי הסנדט. הטר יודע טטוב הכפרים
הערביים באה וחוזרת התביעה להקים מועצות סקורטיות. הייתי רוצה לציין
כאן בסיוחד שני כפרים טבכל טנה חותטיים תוטביהם על פטיציה להקמת
מועצה, ואיננו נעלים: הכפרים כפר-קנה ואום-אל-פחם. באחרון יש
7,000 תוטבים, וטולטים בו טוכתרים.

ישיבת ועדת הפנים
5.2.57

סדר הפנים: גם מוכתרים אין שם. יש שם אנשים הקוראים לעצמם מוכתרים.

ת. טובי: אבל השלטון סכים בהם כמוכתרים. אין שום הצדקה מסדר הפנים לא יקים שם מועצות מקומיות. אם הוקמו במסך השנה שעברה רק 2-3 מועצות מקומיות ערביות - הרי עד שנגיע לכל הכפרים הערביים שמספרם עולה על מאה, יעברו הרבה מאד שנים.

אחד הגורמים המעכבים כל פעולה בכוון זה הוא המוסל הצבאי. הסדר טען כלפי הכפר שירה שבו ממוצעים טכסוכים מספחתיים את המועצה. אבל אם הזכיר הסדר את העניין - צריכה הוועדה לדעת את כל האמת על כפר שירה. ואני מפנה את חברי הוועדה לעתונתם של הסדר ושל היו"ר וגם לעתונות אחרים הכותבים על מאמציו של המוסל הצבאי על-שנת לקבוע את צירי המועצה בניגוד לרצון התושבים. היה עליו לזייף בחירות ואח"כ להגיע עד לביה"ד העליון, וגם לאחר פסה"ד - להסתמס בסליטת של הגליית שלוסה מחברי המועצה, כדי להסיג את בחירת היו"ר שרצה. איזו סייכות יש לעינינו כאלה עם הטכסוכים המספחתיים? זוהי הפקרת האינטרסים של התושבים לטובת האינטרסים של המוסל הצבאי.

בנוגע לגבולות של מועצות קיימות, הסדר אמר שאחד היסודות המנחים את מדיניות קביעת הגבולות היא שבתוך גבולות המועצה יהיו האדמות מעובדות על הכפר הסייד למועצה. גישה זו נכונה ביסודה, אבל אינה מנוצעת במציאות בקרב הכפרים הערביים. ואני רוצה להביא דוגמה את כפר-יאטיף. בכפר זה יש מועצה ותיקה מאד שקמה עוד ב-1925. שטח סיפוסה של המועצה כלל בשעתו כ-6800 דונם שהיה מעובד בשנת 1950, ללא ידיעת המועצה ומבלי להודיע לה על כך, פורסם ברשויות צו המנתק מהמועצה שני גושים שצורפו למועצה האזורית געתון. כעבוד שנה קיצו טוב את שטח הכפר, עד שכיום שטח סיפוסו כולל כ-300 דונם מתוך 6800 שהיו לו. זהו הפסד הכנסה לכפר, והדבר אינו צודק. דבר זה נהוג גם לגבי כפרים אחרים. העניין היה בדיון מסוים במסדר הפנים, ועד היום לא בא על סיפוקו. מסוים כך דרוס ליהיה קו שבחה לפיו אדמות הכפר צריכות להיות סייכות למועצת אותו כפר.

לדבריו של ח"כ דוד הכהן, ברור שעניין זה דורס קודם-כל גישה אחרת כללית מצד הממשלה. העניין קסוד בנעיית אדמותיו של הכפר, שאותן יש בראש-וראשונה לספק; צריכה להיות גישה של עזרה וסלחות מצד השלטונות לכפרים הערביים. אם יש תכנון בכוון שהזכיר ח"כ הכהן - ברור שהוא מבורך.

היו"ר י. ריפתין: תשובתו של הסדר לזיכוח תימסר בישיבה הבאה, ואין נדון גם במכתבו של הסדר בעניין קריה-בנימין.

מתוך הדיון שהיה היום מתברר ליט הסכמה בוועדה לקיים דיון נפרד בנושא של העיירות. אנוא אפוא בדברים עם הסדר לשם קביעת סדר-הדיון ולסימת המוזמנים.

כן אני חושב שאין התנגדות לקיים דיון בוועדה על השאלות המוניציפליות על הישוב הערבי.

סדר הפנים: אינני מסכים לדבריו של ח"כ טובי בנוגע לטירה. לא כל מה שמסר ח"כ טובי מדוייק, אם כי יש כמה

דברים נכונים.

אני רואה עצמי חייב להעיר הערה אחת בקשר להקמת מועצות מקומיות חדשות. השנה הקימותי שלוש מועצות ערביות. באחת מהן, סיד לאחר הקמתה, תוך כדי התחרות של חסולות (התחרות הקיימת גם בין יהודים יוצאי ארצות אחרות). הוגט גם בג"צ. הכוונה לג'לב'וליה. היות ופצדי היתה טעות טכנית כי התייעצתי עם התושבים לפני שהוכרוז על הקמת המועצה ולא לאחר מכן - כפי שדורס החוק - בוטל הדבר וצריך היה להקים את המועצה מחדש. אנשים גם אמרו שהביעו אותם בקוראן שלא ללכת למועצה מסוים שפירושה רק מסים וכוונתה שהממשלה לא תצטרך לתת מה שהיא צריכה לתת. חדשים עברו עד שהצלחנו להסביר את האבסורד הזה. במועצה שניה

ישיבת ועדת הפנים
5.2.57

סדר הפנים:

מתוך הסלוט - בסדר - התנהלה ומתנהלת תעמולה לבטל את הטוענה מפני שזה אומר רק הטלת סטיס. ברור שעניינים אלה אינם נוגעים לסול הצבאי. תנאים כאלה מקשים באופן יוצא-דופן-הכלל. יש אצלנו רשימה של 6-8 מקורות שקצין-הפיעוטים והמסונה על הסחוז מנהלים לגביהם זה חדש מ"ס עם באי-כח כל הגופים הקיימים בכפר לסם סינוי טוענה (מסום שאת הטוענה הראשונה אני חייב למנות, לפני הבחירות הראשונות), ואין העניינים מתקדמים.

ח. לנדאו: יש לי בקשה לסדר הפנים: מאחר שענין קרית-גביסין יידון כנראה ע"י הוועדה - הייתי מבקש שהשר לא יבצע שום פעולה בינתיים אלא יפתין לגשר הדיון. אח"כ הוא יכול להתחשב או לא להתחשב בתוצאות הדיון.

סדר הפנים: חבר הכנסת לנדאו יכול לסטור הודעה רק בשם-הוא ולא בשם הוועדה, בעיקר כשלדעתו אין הוועדה יכולה לדון בענין זה וכנראה לא תעשה זאת. עכ"פ, בשאלה זו תחליט ועדת הכנסת. אם ועדת הכנסת תחליט שהוועדה יכולה לקיים את הדיון - נוגע הדבר לא לשר אלא לכל הערים ולכל הוועדות, כי זהו ענין עקרוני.

היו"ר י. ריפתין: ענין קרית-גביסין התעורר כאן אגב-אורחא בתוך הדיון הכללי, והשר הביא אותו כאחת הדוגמאות. בשבוע הבא יתקיים דיון לא בענין קרית-גביסין לגופו, אלא בשאלה הפרוצידורלית. בכל אופן, אין ספק שחברי הוועדה התרשמו מהוצאתו של שר הפנים, והשר מצידו התרשם משה שהשמיעו החברים בדיון.

כמוכן שאת דבריו אשר ח"כ לנדאו בשם בלבד, כי הוועדה טרם החליטה אם לדון בדבר, והדיון הפרוצידורלי, כפי שאסרתי, יתקיים בשבוע הבא.

(הישיבה ננעלה בשעה 10.45)